

Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego

Z dnia 10 czerwca 2011 r.

III UZP 1/11

Przewodniczący Prezes SN Walerian Sanetra, Sędziowie SN: Katarzyna Gonera (sprawozdawca), Józef Iwulski, Kazimierz Jaśkowski, Roman Kuczyński (sprawozdawca, uzasadnienie), Jerzy Kuźniar, Jolanta Strusińska-Żukowska.

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Prokuratury Generalnej Jana Szewczyka, po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym w dniu 10 czerwca 2011 r. wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 11 marca 2011 r. [...] skierowanego przez Prezesa Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych do rozpoznania przez skład siedmiu sędziów w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, o podjęcie uchwały zawierającej odpowiedź na następujące pytanie prawne:

„Czy w celu wznowienia postępowania na podstawie art. 114 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) organ rentowy powinien wydać postanowienie o wznowieniu postępowania (art. 149 § 1 k.p.a. w związku z art. 124 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych)?”

podjął uchwałę:

Ponowne ustalenie prawa do świadczeń lub ich wysokości w trybie art. 114 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) nie wymaga wydania przez organ rentowy postanowienia o wznowieniu postępowania na podstawie art. 149 § 1 k.p.a.; wymaga natomiast zawiadomienia stron o wszczęciu postępowania na podstawie art. 61 § 4 k.p.a. w związku z art. 124 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Uzasadnienie

Rzecznik Praw Obywatelskich, powołując się na art. 16 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) oraz art. 60 § 2 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.), wystąpił o podjęcie uchwały mającej na celu wyjaśnienie przepisów prawnych, których stosowanie wywoływało rozbieżności w orzecznictwie - a mianowicie: „czy w celu wznowienia postępowania na podstawie art. 114 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) organ rentowy powinien wydać postanowienie o wznowieniu postępowania (art. 149 § 1 k.p.a. w związku z art. 124 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) ?”

Rzecznik uzasadnił wystąpienie rozbieżnościami pomiędzy wyrokami Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2004 r., III UK 31/04 (OSNP 2004 nr 1, poz. 13) i z dnia 7 października 2004 r., III UK 81/04 (niepublikowanym) a wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2009 r., III UK 38/09 (LEX nr 560872). W dwóch pierwszych wyrokach Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że w wypadku wznowienia postępowania na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych powinien mieć zastosowanie art. 149 k.p.a. w związku z art. 124 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, co oznacza, że w celu wznowienia postępowania na podstawie art. 114 ust. 1 tej ustawy organ rentowy naprzód powinien wydać postanowienie o wznowieniu postępowania (art. 149 § 1 k.p.a.) a dopiero w dalszej kolejności - po przeprowadzeniu wznowionego postępowania - powinien wydać stosowną decyzję (art. 151 k.p.a.); jakkolwiek postanowienie o wznowieniu postępowania na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS powinno być wydane w formie pisemnej i powinno zostać doręczone stronom tego postępowania (art. 61 § 4 k.p.a.), to jednak nieuczynienie zadość temu obowiązkowi nie stanowi rażącego naruszenia prawa, które mogłoby uzasadniać stwierdzenie nieważności wznowionego postępowania, ponieważ na postanowienie o wznowieniu postępowania nie przysługuje zażalenie (art. 141 § 1 k.p.a. *a contrario*), a zarzut takiego naruszenia prawa przez organ rentowy strona

może podnieść w odwołaniu od decyzji wydanej w wyniku wznowionego postępowania.

Natomiast w uzasadnieniu wyroku z dnia 7 października 2009 r., III UK 38/09, Sąd Najwyższy nie podzielił powyższego stanowiska wyrażając pogląd, że zawarta w art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS regulacja dopuszczalności ponownego ustalania prawa do świadczeń i ich wysokości jest konstrukcją wyczerpującą i odrębną od instytucji wznowienia postępowania administracyjnego (tym więcej, że przepisy procedury administracyjnej nie mogą stanowić podstaw skargi kasacyjnej w rozumieniu art. 398³ § 1 pkt 1 lub 2 k.p.c.). Obowiązek wydania takiego postanowienia, zdaniem Rzecznika, nabiera szczególnego znaczenia gwarancyjnego w świetle osłabionej trwałości decyzji emerytalnych. Minimum lojalności władzy publicznej wobec jednostki wymaga, aby ujawnić jej sam zamiar weryfikacji prawa do świadczenia w formie postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności rozważenia wymagało spełnienie przesłanek ustawowych do podjęcia przez Sąd Najwyższy w powiększonym składzie uchwały zawierającej odpowiedź na pytanie prawne przedstawione przez Rzecznika Praw Obywatelskich. Zgodnie z art. 16 ust. 2 pkt 4 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, może on występować z wnioskami do Sądu Najwyższego o podjęcie uchwały mającej na celu wyjaśnienie przepisów prawnych budzących wątpliwości w praktyce lub których stosowanie wywołało rozbieżności w orzecznictwie. Z kolei według art. 60 ustawy o Sądzie Najwyższym, jeżeli w orzecznictwie sądów powszechnych, sądów wojskowych lub Sądu Najwyższego ujawnią się rozbieżności w wykładni prawa, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego może przedstawić wniosek o ich rozstrzygnięcie Sądowi Najwyższemu w składzie siedmiu sędziów lub innym odpowiednim składzie (§ 1), z wnioskiem takim może wystąpić również Rzecznik Praw Obywatelskich (§ 2).

Podstawową przesłanką przedmiotową zadania tzw. abstrakcyjnego pytania prawnego na podstawie art. 60 ustawy o Sądzie Najwyższym nie jest sama rozbieżność w orzecznictwie, a zwłaszcza rozbieżność wynikająca z odmiennego stosowania prawa, lecz rozbieżność wynikająca z odmiennej wykładni prawa. Warunkiem *sine qua non* podjęcia tzw. uchwały abstrakcyjnej jest ujawnienie się rozbieżności w wykładni prawa w orzecznictwie sądów, a nie istnienie rozbieżności między wykład-

nią prawa dokonaną przez sądy a poglądami doktryny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2005 r., I KZP 33/04, LEX nr 142537). Do wystąpienia z wnioskiem na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 4 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich wystarczające jest, aby przepisy prawne budziły wątpliwości w praktyce lub stosowanie ich wywołało rozbieżności w orzecznictwie.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należy, że konieczność stosowania art. 149 § 1 k.p.a. do wznowienia postępowania administracyjnego nie może budzić jakichkolwiek wątpliwości. Powodem podjęcia przez powiększony skład Sądu Najwyższego uchwały stwierdzającej, że „ponowne ustalenie prawa do świadczeń lub ich wysokości w trybie art. 114 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) nie wymaga wydania przez organ rentowy postanowienia o wznowieniu postępowania na podstawie art. 149 § 1 k.p.a.; wymaga natomiast zawiadomienia stron o wszczęciu postępowania na podstawie art. 61 § 4 k.p.a. w związku z art. 124 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych”, był istotny problem prawny, wymagający pogłębionej refleksji, dotyczący charakteru prawnego instytucji ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości, specyficznej dla postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych na etapie przed organem rentowym, który w pytaniu prawnym nie został przedstawiony do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu. Z samej treści pytania wynika bowiem jednoznacznie, że Rzecznik Praw Obywatelskich traktuje ponowne ustalenie prawa do świadczenia lub jego wysokości na podstawie art. 114 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS jako równoznaczne ze wznowieniem postępowania w sprawach o świadczenia emerytalne lub rentowe. Skoro Rzecznik Praw Obywatelskich pyta, czy w celu wznowienia postępowania na podstawie art. 114 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS organ rentowy powinien wydać postanowienie o wznowieniu postępowania na podstawie art. 149 § 1 k.p.a. w związku z art. 124 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, to z samej treści pytania wynika założenie, że w art. 114 ust. 1 i 1a tej ustawy została uregulowana instytucja wznowienia postępowania - specyficzna dla postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, ale nieodbiegająca swoją istotą od wznowienia postępowania w „zwykłych” sprawach administracyjnych. Przyjęcie takiego założenia sprawia, że pytanie o wykładnię art. 114 ust. 1 lub 1a ustawy o emeryturach lub rentach z FUS w związku z art. 149 § 1 k.p.a. w przyjętym przez Rzecznika Praw Obywatelskich kon-

tekście (co do charakteru prawnego instytucji ponownego ustalenia prawa do świadczeń regulowanych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS lub ich wysokości) nie wymaga udzielenia odpowiedzi; nie budzi bowiem wątpliwości (ze względu na jednoznaczną treść art. 124 ustawy o emeryturach i rentach), że do wznowienia postępowania administracyjnego należy stosować przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego o wznowieniu, w tym art. 149 § 1 k.p.a. Przepis ten nie wywołuje istotnej rozbieżności w orzecznictwie sądów, ponieważ sądy ubezpieczeń społecznych bezpośrednio go nie stosują i mogą ignorować (a nawet faktycznie ignorują) zaniechanie stosowania art. 149 § 1 k.p.a. przez organy rentowe.

Istotny problem prawny występujący w niniejszej sprawie sprowadza się do tego, czy instytucja ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości (art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, art. 83a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) jest instytucją na tyle specyficzną, odrębną od wznowienia „zwykłego” postępowania administracyjnego, że nie mają do niej w ogóle zastosowania przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, w tym art. 149 § 1 k.p.a. (tak przyjął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 października 2009 r., III UK 38/09, LEX nr 560872), czy też mimo pewnych odrębności (np. co do przesłanek ponownego ustalenia prawa do świadczeń emerytalnych lub rentowych albo ich wysokości, co wyklucza stosowanie art. 145 § 1 pkt 5 k.p.a.) nie ma przeszkód do stosowania do niej przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego o wznowieniu postępowania.

Przytaczając treść przepisów art. 114 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, Rzecznik Praw Obywatelskich nie neguje, że przepisy te zawierają podstawę prawną umożliwiającą organowi rentowemu wydanie, na wniosek zainteresowanego lub z urzędu, nowej decyzji dotyczącej prawa do świadczenia lub jego wysokości po uprawomocnieniu się pierwotnej decyzji, przy czym ponowne ustalenie prawa do emerytury na podstawie tych przepisów wyklucza - zdaniem Rzecznika - stosowanie w tym zakresie art. 145 § 1 pkt 5 k.p.a. Przepisy te bowiem ustalają odmienne niż Kodeks postępowania administracyjnego przesłanki wzruszenia prawomocnej decyzji. „W istocie więc ustawa o emeryturach i rentach z FUS autonomicznie reguluje w tym zakresie materię przesłanek ponownej oceny uprawnień ubezpieczeniowych. Kontrowersje dotyczą natomiast tego, czy regulacje zawarte w art. 114 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS mają charakter kompletny, czy też w celu wznowienia postępowania organ rentowy powinien wydać stosowne postanowienie na podstawie art. 149 § 1 k.p.a. Z art. 124 ustawy o emeryturach i rentach z

FUS wynika bowiem, że w postępowaniu w sprawach określonych w tej ustawie stosuje się przepisy k.p.a., chyba że ustawa ta stanowi inaczej. Również z art. 180 § 1 k.p.a. wynika, iż w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych stosuje się przepisy k.p.a., chyba że przepisy dotyczące ubezpieczeń ustalają odmienne zasady postępowania w tych sprawach”.

Po przedstawieniu niektórych stanowisk doktryny Rzecznik dochodzi do przekonania, że przepisy art. 114 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie regulują materii procesowej formy postępowania w sprawie ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości, z czego wnioskuję, że nie jest wykluczone stosowanie przepisów k.p.a. w zakresie formy wszczęcia postępowania, i nie regulują w sposób odmienny niż k.p.a. (w szczególności jego art. 149 § 1) procesowej formy wszczęcia postępowania, a zatem skoro ustawa o emeryturach i rentach z FUS nie stanowi inaczej, w zakresie formy procesowej wszczęcia postępowania określonego w art. 114 ust. 1 i 1a - w ocenie Rzecznika - powinien mieć zastosowanie art. 149 § 1 k.p.a., to znaczy, że dopiero postanowienie o wznowieniu stanowi podstawę przeprowadzenia przez organ rentowy postępowania co do przyczyn wznowienia oraz co do rozstrzygnięcia istoty sprawy (art. 149 § 2 k.p.a.). Zdaniem Rzecznika „minimum lojalności władzy publicznej wobec jednostki wymaga, aby sam zamiar weryfikacji prawa do świadczenia został zakomunikowany stronie w procesowej formie postanowienia”.

Przechodząc do analizy tak sformułowanego zagadnienia prawnego w pierwszej kolejności wskazać należy, że ustawodawca w art. 114 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS wyposażył organ rentowy w uprawnienie do ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości - na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość (jak również - ust. 1a - jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji okaże się, że przedłożone dowody nie dawały podstaw do ustalenia prawa do emerytury lub renty albo ich wysokości). Ustawodawca nie używa w omawianym przepisie terminu „wznowienie postępowania”, chociaż wskazane podstawy ponownego ustalenia prawa do świadczeń (inaczej: decyzji ostatecznej w rozumieniu k.p.a.) odpowiadają przyczynie wznowienia postępowania administracyjnego z art. 145 § 1 pkt 5 k.p.a. Uregulowanie z art. 114 zbliżone jest do rozwiązań przyjętych w przepisach art. 83a ust. 1 i 3 ustawy z dnia

13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.), z tym że przepis ten w ust. 2 wyraźnie przewiduje, że decyzje Zakładu, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez Zakład uchylone, zmienione lub unieważnione na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego. Mimo takiego uregulowania Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 23 marca 2011 r., I UZP 3/10 (Biuletyn SN 2011 nr 3, poz. 25), mającej moc zasady prawnej, przyjął, że od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wydanej na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w przedmiocie nieważności decyzji przysługuje odwołanie do właściwego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych.

Ponadto wydanie lub niewydanie przez organ rentowy na podstawie art. 149 § 1 k.p.a. postanowienia o wznowieniu postępowania dotyczącego ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości w oparciu o art. 114 ust. 1 lub 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS (podobnie w oparciu o art. 83a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) jest prawnie indyferentne w postępowaniu sądowym wszczętym przed sądem ubezpieczeń społecznych w wyniku wniesienia odwołania od decyzji organu rentowego wydanej na podstawie art. 114 ust. 1 lub 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że naruszenie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego nie stanowi przesłanki wzruszenia decyzji przez sąd ubezpieczeń społecznych, co oznacza, że przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego nie są przez ten sąd stosowane. W związku z tym wśród przewidzianych w art. 477⁹ § 3, art. 477¹⁰ § 2 i art. 477¹⁴ k.p.c. sposobów rozpoznania odwołania przez sąd nie przewidziano stwierdzania nieważności decyzji organu rentowego, nawet przy odpowiednim stosowaniu art. 180 § 1 k.p.a. Sąd pierwszej instancji albo oddala odwołanie, albo, uznając je za zasadne, zmienia zaskarżoną decyzję (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2010 r., II UK 336/09, LEX nr 604222 albo z dnia 9 lutego 2010 r., I UK 151/09, LEX nr 585708). Formalne wady postępowania przed organem rentowym, podobnie jak formalne wady decyzji administracyjnej wydanej przez organ rentowy, nie powodują, co do zasady, jej uchylenia ani stwierdzenia jej nieważności. Sąd ubezpieczeń społecznych ocenia zasadność roszczeń odwołującego się, a nie formalną legalność postępowania przed organem rentowym. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych postępowanie sądowe nie stanowi prostej kontynuacji postępowania admi-

nistracyjnego; tylko w wyjątkowych wypadkach sądowa kontrola decyzji organu rentowego przeprowadzana jest przez pryzmat przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego. Zasadę posiłkowego stosowania przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego w postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych wyrażono w art. 180 k.p.a. Jego treść normatywna z jednej strony oznacza przyznanie pierwszeństwa w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przepisom szczególnym (np. przepisom ustawy o emeryturach i rentach z FUS), z drugiej zaś zwraca uwagę, że postępowanie odwoławcze toczy się, poprzez zastosowanie art. 83 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, na zasadach i w trybie określonym w Kodeksie postępowania cywilnego. Z przytoczonych regulacji jednocześnie wynika, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych pierwszeństwo w zastosowaniu mają przepisy szczególne (np. przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), natomiast przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego stosuje się wtedy, gdy określonej kwestii nie normują przepisy szczególne.

Za stanowiskiem, że ponowne ustalenie prawa do świadczeń lub ich wysokości w trybie art. 114 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie wymaga wydania przez organ rentowy postanowienia o wznowieniu postępowania na podstawie art. 149 § 1 k.p.a., przemawiają też motywy uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2005 r., II UZP 15/05 (OSNP 2006 nr 17-18, poz. 176). W uchwale tej, odnośnie do zbliżonego do art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS rozwiązania w art. 83a ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przyjęto że „przepisy o ponownym rozpoznaniu (nie o wznowieniu postępowania) stanowią *leges speciales* w zakresie, w jakim wznowienie postępowania regulowane jest przez Kodeks postępowania administracyjnego. Instytucja ponownego rozpoznania uprawnień, którą w odróżnieniu od „wznowienia postępowania” posługuje się ustawodawca tylko w odniesieniu do postępowania przed organem ubezpieczeń społecznych, i to bez względu na to, czy okoliczności powodujące takie rozpoznanie sprawy wystąpiły przed rozstrzygnięciem sprawy, czy po jej rozstrzygnięciu, została wprowadzona zamiast wznowienia postępowania administracyjnego (por. druk sejmowy nr 700/02). Projektodawca zmian w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych zwrócił uwagę, że stosowanie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego (art. 123) w sytuacjach, w których przewidują one podjęcie działań przez organ wyższego stopnia (wznowienie postępowania, uchylenie decyzji, uznanie decyzji za nieważną czy zażalenie na postanowienie), nie jest możliwe przy jednoinstancyjnej organizacji Zakła-

du Ubezpieczeń Społecznych. „W związku z tym dodane przepisy art. 83a-83c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych mają rozstrzygać te wątpliwości w sposób analogiczny, jak to jest przyjęte w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przy uszanowaniu zasady, że każda decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kończąca postępowanie podlega kontroli sądowej, a w sprawach, w których zmiany w decyzjach są zgodne z interesem zainteresowanego, tryb postępowania musi być maksymalnie uproszczony (por. także wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2004 r., II UK 250/03, niepublikowany, z dnia 13 maja 2004 r., II UK 359/03, OSNP 2004 nr 24, poz. 425 i z dnia 25 maja 2004 r., III UK 31/04, OSNP 2005 nr 1, poz. 13)”. Także w wyroku z dnia 21 września 2010 r., III UK 94/09 (LEX 621346) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że uregulowana w art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (uprzednio w art. 80 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin) oraz art. 83a ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych instytucja wznowienia postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych oznacza nadzwyczajną kontynuację postępowania w tej samej sprawie, w której organ rentowy ma możliwość zniwelowania własnego uchybienia powstałego przy ustalaniu prawa do świadczenia, natomiast zainteresowany uprawniony jest do ubiegania się o świadczenie, którego mu nie przyznano, jeżeli wcześniej nie powołał się na okoliczności lub nie przedstawił dowodów uzasadniających powstanie takich uprawnień.

Mając na uwadze fakt, że w postępowaniu przed organem rentowym stosuje się przepisy procedury administracyjnej, organ ten korzystając z uprawnienia z art. 114 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS do ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości, zobowiązany jest do realizacji zasady czynnego udziału stron w postępowaniu (art. 10 k.p.a.). W tym celu na organie rentowym spoczywa w myśl art. 61 § 4 k.p.a. obowiązek zawiadomienia stron o wszczęciu postępowania z urzędu lub na żądanie jednej z nich. Przepis art. 61 § 4 k.p.a. odnosi się do postępowania administracyjnego prowadzonego zarówno w trybie zwyczajnym, jak i w trybach nadzwyczajnych. Postępowanie w sprawie zakończonej ostateczną decyzją administracyjną, zmierzające do wzruszenia tej decyzji, może być prowadzone tylko po wydaniu przez właściwy organ i doręczeniu wszystkim stronom wymaganego przez prawo procesowe zawiadomienia o tym fakcie na podstawie art. 61 § 4 k.p.a. (zob. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 26 maja 1989 r., IV SA 339/89, ONSA 1989 nr 1, poz. 50).

Zatem treść art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który wyczerpująco reguluje materię ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości oraz zapewnienie czynnego udziału stron w postępowaniu (art. 10 k.p.a.) poprzez zawiadomienie o wszczęciu postępowania na podstawie art. 61 § 4 k.p.a. - mimo treści art. 124 tej ustawy (odsyłającego do stosowania w sprawach w niej nieuregulowanych do Kodeksu postępowania administracyjnego) - nie uzasadnia wydawania rozstrzygnięcia o wznowieniu postępowania w trybie przepisów rozdziału 12 Kodeksu postępowania administracyjnego.

Kierując się powyższymi motywami, Sąd Najwyższy udzielił odpowiedzi jak w sentencji uchwały.

=====